

BARIŞ

Düşmanı Dinlemekle Başlar

Her iki tarafın da kendini anlatma ihtiyacı, çatışma çözümlerinde hayati. Burada siyaseten kimin haklı olduğu biraz geride kalması gereken bir konu haline geliyor

Zehra Kafkaslı / zkafkasli@gmail.com

Kutuplaşma ve ayrışma Türkiye'nin siyasi tarihi boyunca duyduğu, tecrübe ettiği ve sert sonuçlarının ağır bedellerini yaşadığı kavramlar. Herhangi bir sebeple hukuken "azınlık" olarak tanımlanmış grupların devletle çatışmasının ne demek olduğunu biz çok iyi biliriz. Fakat, suların durulduğu, çatışmazlığın sağlandığı durumlarda bile hakların, toplulukların tekrar yan yana geldiği, birlikte ürettiği, barışı sürdürmek için omuz omuza verdiği süreçleri ise çok yakından tanıdığımızı düşünmüyorum.

Böyle bir örneği, Kuzey İrlanda'nın başkenti Belfast'ta tecrübe etme fırsatım oldu. Dergimizin önceki sayısında (Kasım-Aralık, Sayı:174) Demokratik İlerleme Enstitüsü'nün (DPI) Türkiye'li gazetecileri "Çatışma Çözümünde Medyanın Rolü" konferansı için İrlanda Cumhuriyeti'nin başkenti Dublin ve Birleşik Krallık'taki Kuzey İrlanda'nın başkenti Belfast'ta davet ettiğini yazmıştım. Orada, İrlanda-Birleşik Krallık çatışması ya da daha doğru bir ifadeyle "barış süreci" sürecin aktörleri tarafından anlatıldı. Farklı ülkelerin tecrübeleri de yine medyanın çatışmalarda ve barıştaki "katkısı" ekseninde konuşuldu. Bu, konferansın akademik kısmı diyebileceğimiz Dublin ayağındaki programdı.

Gazeteciler olarak bir de Belfast tecrübemiz var. Herkes için aynı mı bilmiyorum ama benim için unutulmaz bir tecrübeydi. Belfast'ta silahlı çatışmaya katılmış iki "eski düşmanın" barış için güç birliği yaptığını

gördük. Eski bir İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) militanı Michael Culbert ve eski Birleşik Krallık askeri Lee Labos, aynı masada yan yana oturarak bize kendi hikayelerini anlattılar. Bu iki kişi için "şimdi iyi dost"lar romantizmine girmeyeceğim. Dostluk bambaşka bir kavram. Şiddetsizliğin ve barışın sağlanması için gerekli olan; bu iki insanın artık düşman olmaması, herkesin huzuru için silahlı, çatışmasız bir yolu benimsemiş olması... Vatandaşların da kendini insanlığın üstünde bir varlık zanneden siyasetin altında ezilmeyi reddederek hareket etmesi. Ve birlikte hareket etmesi.

Culbert ve Labos, COISTE adlı bir sivil toplum örgütünde "kendilerini anlatmak" görevini üstlenmiş. COISTE, 25 bin eski siyasi tutukluyla çalışan bir örgüt. Belfast'ta "hafıza turları" da düzenliyor. Otobüse önce Krallık, sonra da İrlanda tarafından bir rehber binerek size kentte yaşanan şiddet olaylarını, kendi başlarına gelenleri anlatıyor, önemli siyasi sembollerini tanıtıyor.

Her iki tarafın da kendini anlatma ihtiyacı, çatışma çözümlerinde hayati. Burada siyaseten kimin haklı olduğu biraz geride kalması gereken bir konu haline geliyor. Haklılık tartışmasını bir süre öteleyip,

Michael Culbert ve Lee Labos

FOTOGRAF: ZEHRA KAFKASLI

insanların kendi dünyalarında yaşadıklarını anlatmaları için alan yaratmak çözüm sürecinin bir parçası. Bu, hep açık tutulması gereken bir kanal. COISTE’de başardıkları da bu.

30 Ocak 1972’te Kuzey İrlanda’da yapılan barışçıl yürüyüşte Birleşik Krallık askerlerinin açtığı ateş sonucunda on dört kişi hayatını kaybetti. Yürüyüşe katılan pek çok insan yaralılara yardım etmek isterken askerler tarafından vuruldu. Bu gün tarihe “Kanlı Pazar” olarak geçti.

“Memurdum, evliydim, reformu destekliyordum ama bu olay üzerine IRA’ya katılmaya karar verdim.” diyor Michael Culbert. 1978 yılında İngiliz askerini öldürdüğü iddiasıyla tutuklanmış, 16 yıl hapis cezasından sonra 1990 yılında serbest kalmış: “Hapisten sonra master yaptım, şimdi genç eğitimcisiyim. Barış görüşmelerinin, siyasi sürecin destekçisi oldum. Sinn Fein’in destekçisiyim.”

Eski Britanya askeri Lee Labos bugün 49 yaşında. Uzun süre askerlik yaptıktan sonra Belfast’a yerleşmiş. COISTE’de “barış” için çalışmaya varan hikayesini şöyle anlatıyor:

“Burada doğmadım, çatışmalar sırasında buraya gönderildim. Spor dışında Kuzey İrlanda’yı tanıımıyordum. Okuldan ayrılınca ya madende çalışacak ya da bira yapacaktım. Ordudaki arkadaşlarımsa iyi para kazanıyordu, 1989’da, 17.5 yaşında orduya katıldım. Piyadeyi seçtim, savaşmak istiyordum. O yaşta böyle düşünülüyor...”

Labos, askeri eğitimlerde IRA’nın eylemlerinin siyasi sebepleri hakkında bilgi veremediğini söylüyor: “Teröristlere, katillere karşı savaşacaksınız diyorlardı. Milliyetçi topluluğun her bir parçasına, neredeyse herkese ‘suçlu’, ‘düşman’ gözüyle bakıyorduk. Her an IRA üyesi olabiliirdi.”

Belfast sokaklarında duvar resimlerine çok sık rastlanıyor.

Labos’un yaklaşık beş yılı yalnızca emirleri uygulayarak ve çatışmada geçmiş. 1994 yılında sihhiyede görevlendirilince kendine ayıracak vakti bulmuş. “Okumaya başladım. Çatışmayı ve sınıfsal konuları anlamaya başladım. Egemen sınıfın, şiddeti belli bir seviyede tutmak’ dediğini duyuyorduk. Bu bizim, işçi sınıfının kaniyle yapıyordu.”

Ordu tarafından halkla ilişkiler turu yapmakla görevlendirilince Labos, çatıştığı insanlarla başka türlü tanışma fırsatı da bulmuş. “Üstünün askerler tarafından aranmasının ne demek olduğunu anladım.” Sonunda 1996’da ordudan ayrılıp Belfast’a yerleşmiş. “Eski düşmanlar”ıyla konuşmalar yapmaya başlamış. Olan biteni diyalogla anlamaya çalışmış. “Artık Belfastlı bir kızım var” diyor Labos.

Deyim yerindeyse yıllarca “birbirini öldürmüş” bu iki kişi ve aslında çok daha fazlası, siyaset konuşmaya, çatışmanın arka planını ve asıl sebeplerini anlamaya, yan yana durarak barışı sürdürmeye çalışıyor. İrlanda örneğinde olduğu gibi öne sürülen siyasi sebeplerle gerçek sebepleri birbirinden ayırarak olayların katılımcısı, siyasi karar alıcı ya da seyircisi olanlara anlatmaya çalışıyor. Bunu yaparken kimse bir diğerinin “gerçeği” yaşanmamış gibi yapmıyor.

Çatışma çözümü konusunda çalışan DPI’nın bunun gibi çok sayıda çalışması, gazeteciler gibi gençler, akademisyenler ve başka gruplarla yaptığı faaliyetleri var. Çatışma çözümü konusunda iyi ve kötü tecrübeleri gösterip başka ülke ve toplulukların kendi süreçleri için yol haritası çıkarmalarını sağlayabilecek bu çabaları için teşekkür etmek gerekiyor ■

Dergime Veda...

Güncel Hukuk’un ilk gününden son gününe kadar çalışmış olmak benim için büyük bir gurur. 21 yaşında başladığım bu hayat, 36 yaşına kadar sürdü. 36 yaşında biri için on beş yıl ne demek siz düşünün... Çalışma arkadaşlarımdan, hocalarımdan, okurlarımdan ayrılmak zor olmanın ötesinde benim için anlaşılmaz bir durum. Açıkçası, anlamazdan gelmeyi tercih de ediyorum ve bir süre sonra tekrar buluşacağımıza inancımı sürdürüyorum. O zamana kadar hoşçakalın...

KAYNAKÇA

1. Ahmet Arslan, İlkçağ Felsefe Tarihi, Sofistlerden Platon'a, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 157.
2. Aristoteles, Hayvanların Hareketleri Üzerine, Çeviren: Furkan Akderin, Say Yayınları, İstanbul, 2018, s. 28.
3. Thomas Hobbes, Leviathan, Çeviren: Semih Lim, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 97.
4. Ferda Keskin, Foucault'da Şiddet ve İktidar, Cogito Dergisi, Sayı: 6-7, Kış-Bahar 1996, s.121-122.
5. Oğulcan Görgeç, Biyoetik Açısından Hayvanat Bahçeleri, Türkiye Biyoetik Dergisi, Vol.4, No: 3, 2017, s. 139.
6. D. J. Haraway, When Species Meet, University of Minnesota Press, 2008, s. 66.
7. Ayrıntılı bilgi için, Irvin Cemil Schick, İstanbul'da 1910'da Gerçekleşen Büyük Köpek İtlafı, Toplumsal Tarih, Ağustos 2010.